

УДК 342.9

DOI <https://doi.org/10.32782/1813-338X-2023.4.51>**Д. Є. Запольський,**аспірант кафедри господарського права
юридичного факультету

ДВНЗ «Ужгородський національний університет»

ORCID ID: 0009-0006-3093-501X

ПОНЯТТЯ «АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВА НА БЕЗПЕЧНЕ ДЛЯ ЖИТТЯ І ЗДОРОВ'Я ДОВКІЛЛЯ В УКРАЇНІ»

Статтю присвячено проблематиці поняття «адміністративно-правове забезпечення права на безпечне для життя і здоров'я довкілля в Україні». Проаналізовано методи адміністративно-правового забезпечення права на безпечне для життя і здоров'я довкілля в Україні.

Наголошено, що проблема адміністративно-правового забезпечення права на безпечне для життя і здоров'я довкілля в Україні має важливе значення для захисту довкілля, забезпечення розмінування на деокупованих територіях, подальшого розвитку України як правової держави, збереження екосистем, флори та фауни, забезпечення сталого природокористування, доступу до якісної питної води населення, недопущення виникнення та ефективна боротьба із лісовими пожежами, сприяння розвитку туризму, рекреації, сприяння процесу євроінтеграції України та її відбудови від наслідків російської агресії.

Сформульовано авторське визначення поняття «адміністративно-правове забезпечення права на безпечне для життя і здоров'я довкілля в Україні» як взаємоузгодженої сукупності норм та і принципів права, методів адміністративного права, уповноважених суб'єктів і їхня діяльність, що мають на меті здійснення забезпечення права на безпечне для життя і здоров'я довкілля в Україні.

Наголошено, що забезпечення права на безпечне для життя і здоров'я довкілля в Україні вимагає постійного удосконалення системи його адміністративно-правового забезпечення, застосування ефективних механізмів, впровадження кращих світових практик та креативних інновацій у цій сфері, залучення фінансування для їх реалізації, в тому числі й від міжнародних та закордонних партнерів України.

Встановлено, що військові дії агресора, зокрема численні обстріли, щільне мінування території України окупантами, підрив греблі Каховської ГЕС, масова загибель дельфінів в Чорному морі, негативно вплинули на безпекову ситуацію щодо довкілля та й спричинило суттєве погіршення реальної поточної ситуації із забезпеченням права на безпечне для життя і здоров'я довкілля в Україні у місцях ведення активних бойових дій, у прифронтових районах та на деокупованих територіях, спричинили численні руйнування та й пожежі, зокрема, і лісові пожежі, внаслідок обстрілів окупантів, пошкодження і руйнації численних об'єктів інфраструктури й виробничих потужностей суб'єктів господарювання, унеможливили здійснення належного й ефективного природокористування у численних громадах України.

Встановлено, що метод адміністративно-правового забезпечення права на безпечне для життя і здоров'я довкілля в Україні - це є упорядкована і взаємопов'язана система прийомів й способів практичної реалізації завдань та і функцій у діяльності відповідних уповноважених органів публічної влади та їхніх посадових осіб, інших уповноважених суб'єктів з метою забезпечення права на безпечне для життя і здоров'я довкілля в Україні.

Ключові слова: адміністративно-правове забезпечення, довкілля, права людини, система адміністративно-правового забезпечення, право на безпечне для життя і здоров'я довкілля, забезпечення права на безпечне для життя і здоров'я довкілля.

Постановка проблеми. У процесі євроінтеграції України, адміністративної реформи, забезпечення права на безпечне для життя і здоров'я довкілля в Україні, подолання нега-

тивних наслідків повномасштабної агресії РФ, захисту довкілля, розвитку економіки України, важливого значення набуває дослідження проблематики системи адміністративно-правового

забезпечення права на безпечне для життя і здоров'я довкілля в Україні.

Дослідження поняття «адміністративно-правове забезпечення права на безпечне для життя і здоров'я довкілля в Україні», сприятиме розвиткові науки адміністративного права, вдосконаленню систем адміністративно-правового регулювання сталого господарювання у лісах України та її практики сталого лісокористування, а також вдосконаленню діяльності в цій сфері уповноважених суб'єктів.

Внаслідок цього дослідження проблематики поняття «адміністративно-правове забезпечення права на безпечне для життя і здоров'я довкілля в Україні» є важливим для подальшого розвитку науки адміністративного права.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Проблематика поняття «адміністративно-правове забезпечення права на безпечне для життя і здоров'я довкілля в Україні» є актуальною, а окремі її аспекти були предметом дослідження сучасних науковців, зокрема: М.Алмаші, І.Верещук, Я.Лазура, О.Сурілової.

О.Сурілова зазначає, що частиною сучасної концепції сталого розвитку є ідея фундаментальна щодо дотримання прав майбутніх поколінь людства. Природні ресурси Землі - це є загальна спадщина усього людства, включаючи й сучасні, й майбутні покоління. Мета цього - це є виживання людини як біологічного виду. Характерним нині є динамічний характер процесу сталого розвитку, який не є статичним, а є динамічним процесом змін, в котрому масштаби експлуатації природних ресурсів, напрями інвестицій, захист довкілля, орієнтація технічного розвитку та її інституційні зміни узгоджують із нинішніми та її майбутніми потребами[1, с. 14].

Я. Лазур зазначає, що в часи активного розвитку демократичних процесів, здійснення правотворчої й правозастосовної діяльності органами державного управління є фактором тим, котрий надає імпульс для формування та її реалізації форм адміністративно-правового захисту прав й свобод громадян[2, с. 35].

Метою статті є охарактеризувати проблематику поняття «адміністративно-правове забезпечення права на безпечне для життя і здоров'я довкілля в Україні».

Завданнями даної статті є: сформулювати авторське визначення проаналізувати поняття «адміністративно-правове забезпечення права на безпечне для життя і здоров'я довкілля в Україні»; визначити поняття «метод адміністративно-правового забезпечення права на

безпечне для життя і здоров'я довкілля в Україні».

Виклад основного матеріалу. Проблема адміністративно-правового забезпечення права на безпечне для життя і здоров'я довкілля в Україні має важливе значення для захисту довкілля, забезпечення розмінування на декупованих територіях, подальшого розвитку України як правової держави, збереження екосистем, флори та фауни, забезпечення сталого природокористування, доступу до якісної питної води населення, недопущення виникнення та ефективна боротьба із лісовими пожежами, сприяння розвитку туризму, рекреації, сприяння процесу євроінтеграції України та її відбудови від наслідків російської агресії. А тому Україна, неурядові організації, ЄС й міжнародне співтовариство приділяють важливу увагу питанням забезпечення права на безпечне для життя і здоров'я довкілля в Україні, їх фінансовій підтримці, а також формуванню ефективної правозастосовної практики у цій сфері.

Внаслідок агресії РФ у 2014 році понад 1.5 млн мешканців АР Крим, м. Севастополь, Донецької та Луганської областей стали внутрішньо переміщеними особами – вимушеними переселенцями в інші регіони України. Нова, потужніша хвиля вимушених переселенців в Україні була спричинена повномасштабним вторгненням Росії 24 лютого 2022 року. Вже понад 1,4 мільйона будинків в Україні пошкоджені або ж зруйновані після повномасштабного вторгнення РФ 24 лютого 2022 р. Ситуація особливо критична у прифронтових громадах у Луганській, Донецькій, Харківській, Херсонській, Запорізькій та Миколаївській областях, де є постійні обстріли та її досі завдавати шкоди продовжують помешканням, будівлям та її довкілля, спричиняють лісові та степові пожежі внаслідок численних обстрілів, і посилюють її без того суттєві руйнування, окремі із яких ще більш погіршили затоплення, спричинені підривом греблі Каховської ГЕС[3]. За офіційними даними станом на 1 вересня 2023 року в Україні вже зареєстровано 4 млн 965 тис. внутрішньо переміщених осіб, із яких 300 тис. додалися з 1 вересня 2022 року [4].

Право людини на безпечне довкілля це є юридична можливість проживати в довкіллі, яке не заподіює шкоди її здоров'ю та життю, а в випадку порушення цього права - вимагати захисту його у порядку встановленому законодавством. Це загальне визначення охоплює усі основні ознаки цього суб'єктивного права:

1) право проживання в сприятливому довкіллі, безпечному для здоров'я і життя людини;

2) право вимагати усунення різноманітних перешкод при здійсненні цього права в порядку установленому законодавством;

3) право на звернення у відповідні органи за захистом свого порушеного права із метою його відновлення;

4) здійснення захисту порушеного права шляхом встановлення певних правових гарантій державою.

Отже, адміністративно-правове забезпечення права на безпечне для життя і здоров'я довкілля в Україні – це є взаємоузгоджена сукупність норм та і принципів права, методів адміністративного права, уповноважених суб'єктів і їхня діяльність, що мають на меті здійснення забезпечення права на безпечне для життя і здоров'я довкілля в Україні.

Забезпечення права на безпечне для життя і здоров'я довкілля в Україні вимагає постійного удосконалення системи його адміністративно-правового забезпечення, застосування ефективних механізмів, впровадження кращих світових практик та креативних інновацій у цій сфері, залучення фінансування для їх реалізації, в тому числі й від міжнародних та закордонних партнерів України.

Військові дії агресора, зокрема численні обстріли, щільне мінування території України окупантами, підрив греблі Каховської ГЕС, масова загибель дельфінів в Чорному морі, негативно вплинули на безпекову ситуацію щодо довкілля та й спричинило суттєве погіршення реальної поточної ситуації із забезпеченням права на безпечне для життя і здоров'я довкілля в Україні у місцях ведення активних бойових дій, у прифронтових районах та на деокупованих територіях, спричинили численні руйнування та й пожежі, зокрема, і лісові пожежі, внаслідок обстрілів окупантів, пошкодження і руйнації численних об'єктів інфраструктури й виробничих потужностей суб'єктів господарювання, унеможливили здійснення належного й ефективного природокористування у численних громадах України.

Важливою проблемою у сфері адміністративно-правового забезпечення права на безпечне для життя і здоров'я довкілля в Україні нині є проблема розмінування. За офіційними даними Україна – це одна з найбільш замінованих країн у світі. Ще до 24 лютого 2022 року, понад 1,8 мільйона людей на Донбасі вже вісім років жили в оточенні мін[5].

Після початку повномасштабного вторгнення 24 лютого 2022 року нові міни закладають агресори часто біля житлових будинків, лікарень, ліній комунікацій, на територіях підприємств, вздовж доріг. Внаслідок цього цивільне населення не може безпечно виїхати з районів, що постраждали від бойових дій. Війни колись закінчуються, але міни все ще залишаються в землі, реальну загрозу створюючи життю протягом ще багатьох наступних років[6]. Чимало громадян України загинули внаслідок підриву мін уже, у тому числі й на деокупованих територіях[7].

Наразі чимало громад в Україні мають мінне забруднення та й потребують підтримки із розмінування територій, особливо із початком посівної кампанії. Це стосується не тільки громад, на території котрих велись активні бойові дії або ж які вже були деокуповані, але й територій, по яким було нанесено авіаційні й ракетні удари.

Згідно Закону України «Про протимінну діяльність в Україні»[8] від 6 грудня 2018 року, розмінування (гуманітарне розмінування) – це є комплекс заходів, котрі проводяться операторами протимінної діяльності із метою ліквідації небезпек, пов'язаних з вибухонебезпечними предметами, включаючи нетехнічне й технічне обстеження територій, виявлення, знешкодження та/або ж знищення вибухонебезпечних предметів, складення карт, підготовку документації після розмінування, маркування, надання інформації щодо протимінної діяльності і передачу очищеної території громадам.

Цим законом також передбачена діяльність операторів протимінної діяльності в Україні. Це можуть бути і уповноважені підрозділи центральних органів виконавчої влади, і підприємства, установи й організації незалежно від форми їх власності, у тому числі міжнародні й іноземні. Розмінування може здійснюватися як і при негайному реагуванні в аварійному порядку, так й під час звичайного перебігу подій.

Гуманітарне розмінування може здійснюватися за 6 етапами умовними. Заходи 1-3 етапів мають зазвичай оперативний характер та й координуються відповідними командуваннями Сил оборони України й військовими адміністраціями. А заходи 4-6 етапів проводяться тільки на територіях, де підтверджено вже сприятливу безпекову ситуацію задля виконання процесу вивільнення земель, і до цього залучають операторів протимінної діяльності.

Нижче розглянемо основні етапи гуманітарного розмінування:

1). Оперативне реагування після артилерійських, ракетних й авіаційних ударів, після інцидентів з вибухонебезпечними предметами, із метою пошуку і знищення боєприпасів, які не вибухнули чи їхніх залишків, забезпечення відповідних процесуальних дій правоохоронних органів.

2). Пошук, виявлення, знищення чи знешкодження вибухонебезпечних предметів на звільнених територіях з метою розблокування функціонування об'єктів життєзабезпечення, а також об'єктів транспортної інфраструктури та й доступу жителів до соціальних об'єктів і житлового фонду.

3). Оперативний пошук вибухонебезпечних предметів на відповідних сільськогосподарських територіях в рамках забезпечення харчової безпеки держави.

4). Ідентифікація з залученням операторів протимінної діяльності ймовірно забруднених і забруднених територій, котрі можуть містити потенційно ризику від вибухонебезпечних предметів.

5). Проведення гуманітарного розмінування операторами протимінної діяльності в рамках виконання алгоритму щодо вивільнення земель містить процедуру щодо зменшення територій під час технічного обстеження її, суцільне очищення територій методом розмінування або ж очищення району ведення бойових дій.

6). Проведення зовнішнього контролю щодо якості розмінування силами акредитованих органів із інспектування. Після успішного проведення такого зовнішнього контролю якості передає відповідальність оператор протимінної діяльності місцевим органам влади за територію.

Окремі територіальні громади в Україні уже пройшли процес гуманітарного розмінування або ж знаходяться на фінальній стадії його. Так, оператори протимінної діяльності The Halo Trust і Демінінг Солюшнс передали відповідну документацію щодо розмінування зазначених ділянок вже територіальним громадам: Великодиммерська ОТГ Броварського району, Макарівська ОТГ Бучанського району Київської області. Проте більшість громад, котрі потенційно мають мінне забруднення, перебувають лише на початку процесу їх гуманітарного розмінування. Актуальне виконання заходів щодо гуманітарного розмінування в Україні можна перевірити за допомогою відповідної інтерактивної мапи.

За останній рік з'явилося чимало профільних організацій, котрі бажують працювати в Україні у сфері розмінування, але вони мають пройти ще складну процедуру сертифікації для роботи в Україні в якості оператора протимінної діяль-

ності. Зокрема, про такі наміри здійснювати розмінування територій заявив один із найбільших агровиробників України - ТОВ СП «Нібулон». Розглядаючи необхідність створення внутрішньої експертизи стосовно розмінування щодо замінованих 25,5 тис. га земельного банку «Нібулона», дана компанія зрозуміла, що вона може стати корисною ринку розмінування в цілому – й пропонувати відповідні свої послуги аграріям, громадам і державі.

Держава поки що не виділяє гроші на гуманітарне розмінування, тому на його проведення кошти надають міжнародні організації. Так, ООН планує виділити біля 4 млн. дол. для Миколаївської області з метою закупівлі механізованих засобів розмінування та й підготовку операторів для керування ними[9].

Під час засідання Національного органу з питань протимінної діяльності, котре відбулося 20 березня 2023 року за участі Міністра оборони України О.Резнікова, було ухвалено План заходів щодо гуманітарного розмінування земель сільськогосподарського призначення.

Мова йде про гуманітарне розмінування близько 470 тисяч гектарів земель сільгосппризначення Дніпропетровської, Київської, Запорізької, Миколаївської, Сумської, Херсонської, Харківської, Чернігівської та Черкаської областей[10].

Першочергово заходи із обстеження та розмінування здійснюватимуть в регіонах, де проблема мінного забруднення територій є найбільше актуальною, а очищення відповідних сільгоспугідь – найбільш є економічно обґрунтованим. Для реалізації цих заходів доведено також й спрощений порядок отримання дозволу для операторів протимінної діяльності в Україні на виконання вибухових робіт під час розмінування та й використання вибухових матеріалів на період воєнного стану.

З початку 2023 року завдяки роботі піротехнічних підрозділів державних органів і неурядових операторів аграріям українським вже повернуто у використання понад 200 тисяч га земель сільгоспризначення, які були заплановані до першочергового обстеження та й розмінування.

Наші піротехніки – підрозділи ДССТ, ДСНС, неурядові оператори протимінної діяльності дуже гарні результати демонструють. Навіть, зараз, у грудні місяці, коли погода не сприяє роботі у полях, щотижня саперами обстежується від 3 до 5 тисяч га сільгоспземель.

На сьогодні із 470 тисяч гектарів земель, які запланували обстежити, а в разі необхідності їх

очистити та й розмінувати першочергово, уже аграріям повернуто до господарської експлуатації понад 200 тисяч га. Так, за даними різних обласних військових адміністрацій, станом на 15 грудня 2023 року вже було обстежено 268,6 тис. га земель сільгосппризначення із близько 470 тис. га земель, запланованих до першочергового обстеження та й розмінування. Із них біля 205 тис. га вже повернуто в експлуатацію.

Уряд та міжнародні партнери посилено працюють над посиленням спроможностей операторів й стратегічним плануванням роботи всіх дотичних сторін у сфері протимінної діяльності на найближчі 10 років в Україні. Кінцева мета – повернути в безпечне використання до 80% територій України, котрі нині є потенційно забрудненими[9].

У зв'язку із повномасштабною агресією рф проти України численні вчинено посягання окупантами на довкілля, в тому числі й екоциди, зокрема, внаслідок підриву греблі Каховської ГЕС й масштабних лісових пожеж, та й інших зухвалих злочинів щодо довкілля в Україні, що нині спричиняє численні проблеми у сфері адміністративно-правового забезпечення права на безпечне для життя і здоров'я довкілля в Україні.

Війна рф проти України руйнує природні ареали та аграрні угіддя України, чим ставить під пряму загрозу продовольчу глобальну безпеку. Нині близько 30% території України – 174 тис. кв. км. вже забруднені вибухонебезпечними предметами. А понад 2,4 млн га лісів вже пошкоджено. Теракт із підривом греблі Каховської ГЕС призвів до найбільшої екологічної катастрофи в історії України із часів аварії на Чорнобильській АЕС. А інтенсивні бойові дії тривають і надалі.

Міністерство захисту довкілля і природних ресурсів України збирає вже дані про екологічні загрози, які спричинені окупантами рф, і розробляє плани для їх подальшої ліквідації. Міндовкілля працює вже над відновленням екологічних об'єктів після їх деокупації.

За підрахунками Державної екологічної інспекції відповідно до затверджених методик сума збитків, яка завдана вже внаслідок війни довкіллю України, становить станом на 20 грудня 2023 року - 2 183 млрд грн. І орієнтовно зростає на 2 млрд гривень за добу. Вже 2645 зафіксовано фактів працівниками Державної екологічної інспекції заподіяння шкоди довкіллю внаслідок війни, з них вже задокументовано працівниками Державної еколо-

гічної інспекції 1478 фактів заподіяння шкоди довкіллю внаслідок війни[11].

Офіс генерального прокурора повідомив про відкриття кримінального провадження за статтею «екоцид» в зв'язку з підривом окупантами рф Каховської ГЕС[12]. За процесуального керівництва Херсонської обласної прокуратури досудове розслідування розпочато у кримінальних провадженнях за фактами екоциду і порушення законів та звичаїв війни (ст. 441, ч. 1 ст. 438 Кримінального кодексу України[13] від 5 квітня 2001 року).

Нижче охарактеризуємо метод адміністративно-правового забезпечення права на безпечне для життя і здоров'я довкілля в Україні.

У процесі адміністративно-правового забезпечення права на безпечне для життя і здоров'я довкілля в Україні важливо застосовувати метод переконання. Так, на думку В. Авер'янова мета методу переконання як засобу специфічного правового впливу це є дотримання вимог чинного законодавства всіма учасниками правовідносин на підставі їх внутрішнього визнання мети законодавчого регулювання, а також і необхідності дотримання певних правил. А метод примусу в свою чергу полягає в дотриманні норм законодавства ними шляхом їх підкорення владним приписам[14, с. 120].

Метод примусу полягає завжди у застосуванні відповідних способів впливу на свідомість та й волю учасників правовідносин від імені держави із метою попередження та й припинення правопорушень. Найбільш поширеним різновидом примусу державного є адміністративний примус. У цілому методи переконання та і примусу протиставляти не потрібно, а гармонійне застосування їх заporукою є для ефективного здійснення державного управління щодо забезпечення права на безпечне для життя і здоров'я довкілля в Україні.

У загальному розумінні методами адміністративно-правового забезпечення права на безпечне для життя і здоров'я довкілля в Україні є упорядкована і взаємопов'язана система прийомів й способів практичної реалізації завдань та і функцій у діяльності відповідних уповноважених органів публічної влади та їхніх посадових осіб, інших уповноважених суб'єктів з метою забезпечення права на безпечне для життя і здоров'я довкілля в Україні.

Отже, метод адміністративно-правового забезпечення права на безпечне для життя і здоров'я довкілля в Україні - це є упорядкована і взаємопов'язана система прийомів й спо-

собів практичної реалізації завдань та і функцій у діяльності відповідних уповноважених органів публічної влади та їхніх посадових осіб, інших уповноважених суб'єктів з метою забезпечення права на безпечне для життя і здоров'я довкілля в Україні.

Основні форми адміністративно-правового забезпечення права на безпечне для життя і здоров'я довкілля в Україні – це судова, адміністративна та державна (парламентська) форми.

Використання тих чи інших форм адміністративно-правового забезпечення права на безпечне для життя і здоров'я довкілля в Україні є доречним у відповідних випадках залежно від ситуації, обставин, що склалися або вчинених правопорушень.

Висновки і пропозиції. На основі вищевикладеного, можна зробити наступні висновки і пропозиції.

Отже, проблема адміністративно-правового забезпечення права на безпечне для життя і здоров'я довкілля в Україні є важливою проблемою, належне вирішення котрої є запорукою для захисту довкілля, забезпечення розмінування на деокупованих територіях, подальшого розвитку України як правової держави, збереження екосистем, флори та фауни, забезпечення сталого природокористування, доступу до якісної питної води населення, недопущення виникнення та ефективна боротьба із лісовими пожежами, сприяння розвитку туризму, рекреації, сприяння процесу євроінтеграції України та її відбудови від наслідків російської агресії.

Адміністративно-правове забезпечення права на безпечне для життя і здоров'я довкілля в Україні – це є взаємоузгоджена сукупність норм та і принципів права, методів адміністративного права, уповноважених суб'єктів і їхня діяльність, що мають на меті здійснення забезпечення права на безпечне для життя і здоров'я довкілля в Україні.

Метод адміністративно-правового забезпечення права на безпечне для життя і здоров'я довкілля в Україні - це є упорядкована і взаємопов'язана система прийомів й способів практичної реалізації завдань та і функцій у діяльності відповідних уповноважених органів публічної влади та їхніх посадових осіб, інших уповноважених суб'єктів з метою забезпечення права на безпечне для життя і здоров'я довкілля в Україні.

Основні форми адміністративно-правового забезпечення права на безпечне для життя і здоров'я довкілля в Україні – це судова, адміністративна та державна (парламентська) форми.

Існують перспективи подальших наукових досліджень у даному напрямку, зокрема, щодо: міжнародного співробітництва щодо забезпечення забезпечення права на безпечне для життя і здоров'я довкілля в Україні; порівняльно-правового аналізу адміністративно-правового забезпечення права на безпечне для життя і здоров'я довкілля в Україні та в країнах ЄС; захисту права на безпечне для життя і здоров'я довкілля в Україні.

Отже, у даній статті охарактеризовано проблематику поняття «адміністративно-правове забезпечення права на безпечне для життя і здоров'я довкілля в Україні».

Отже, у даній статті охарактеризовано проблематику поняття «адміністративно-правове забезпечення права на безпечне для життя і здоров'я довкілля в Україні».

Список використаної літератури:

1. Сурилова О.О. Порівняльне екологічне право: Навчальний посібник. О.: Фенікс, 2010. 220 с.
2. Лазур Я.В. Загальні проблеми дослідження правовідносин у сфері адміністративно-правового забезпечення реалізації прав і свобод громадян. Публічне право. 2011. № 2. С. 33-39.
3. Сільє Я. Нашими пріоритетами є відбудова інфраструктури і допомога з підготовкою до зими. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-vidbudova/3789739-ako-sile-postijnij-predstavnik-undp-v-ukraini.html> (дата звернення: 25.11.2023).
4. Верещук І. За рік кількість ВПО збільшилася на 300 тис. осіб. URL: <https://fakty.com.ua/ua/ukraine/suspilstvo/20230901-za-rik-kilkist-vpozbilshylasya-na-300-tys-osib-vereshhuk/> (дата звернення: 25.11.2023).
5. ООН: Україна - одна з найбільш замінованих країн у світі. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-society/3448566-oon-ukraina-odna-z-najbils-zaminovanih-krain-u-sviti.html> (дата звернення: 26.11.2023).
6. ООН: Україна одна з найбільш замінованих країн у світі. URL: <https://suspilne.media/225131-oon-ukraina-odna-z-najbils-zaminovanih-krain-u-sviti/> (дата звернення: 26.11.2023).
7. Трагічно загинув суддя Красноградського районного суду Харківської області. URL: <https://sud.ua/uk/news/publication/252990-tragicheski-pogib-sudya-krasnogradskogo-rayonnogo-suda-kharkovskoy-oblasti> (дата звернення: 26.11.2023).
8. Про протимінну діяльність в Україні: Закон України від 6 грудня 2018 року. *Відомості Верховної Ради України*. 2019. № 6. Ст. 39.
9. Гуманітарне розмінування: з початку року в господарську експлуатацію повернуто вже більше 200 тис. га найбільш цінних сільгосп-

- земель. URL: <https://www.me.gov.ua/News/Detail?lang=uk-UA&id=88980f79-9457-4a65-af17-c10cc5d7a208&title=GumRozminuvannia> (дата звернення: 21.11.2023).
10. Башлик Д. План гуманітарного розмінування с.-г. земель схвалено в дев'яти регіонах України. URL: <https://minagro.gov.ua/news/plan-gumanitarnogo-rozminuvannya-s-g-zemel-shvaleno-v-devyati-regionah-ukrayini-denis-bashlik> (дата звернення: 27.11.2023).
11. ЕкоЗагроза: Офіційний ресурс Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України. URL: <https://ecozagroza.gov.ua/> (дата звернення: 27.11.2023).
12. За фактом підриву окупантами Каховської ГЕС розпочато розслідування за статтею «екоцид» - Офіс генпрокурора. URL: <https://interfax.com.ua/news/general/914845.html> (дата звернення: 27.11.2023).
13. Кримінальний кодекс України від 5 квітня 2001 року. *Відомості Верховної Ради України*. 2001. № 25-26. Ст. 131.
14. Права громадян у сфері виконавчої влади: адміністративно-правове забезпечення реалізації та захисту: монографія. за заг. ред. В. Б. Авер'янова. Д.: Ін-т держ. і права ім. В.М. Корецького НАН України ; Ліра ЛТД, 2008. 588 с.

Zapolskyi D. Ye. Concept of “administrative and legal ensuring of the right of safe environment for life and health in Ukraine”

The article is devoted to the concept of “administrative and legal ensuring of the right of safe environment for life and health in Ukraine”. Methods of the “administrative and legal ensuring of the right of safe environment for life and health in Ukraine” are analysed.

It was emphasized that the problem of administrative and legal ensuring of the right to an environment safe for life and health in Ukraine is of great importance for environmental protection, ensuring demining in de-occupied territories, further development of Ukraine as a legal state, preservation of ecosystems, flora and fauna, and sustainable use of nature, access to high-quality drinking water for the population, prevention of occurrence and effective fight against forest fires, promotion of tourism development, recreation, promotion of the process of European integration of Ukraine and its reconstruction from the consequences of Russian aggression.

The author's definition of the concept of “administrative-legal ensuring of the right to an environment safe for life and health in Ukraine” is formulated as a mutually agreed set of norms and principles of law, methods of administrative law, authorized subjects and their activities aimed at ensuring the right for a safe environment for life and health in Ukraine.

It was emphasized that ensuring the right to an environment safe for life and health in Ukraine requires constant improvement of the system of its administrative and legal support, the use of effective mechanisms, the implementation of best world practices and creative innovations in this area, the attraction of funding for their implementation, including and from international and foreign partners of Ukraine.

It was established that the military actions of the aggressor, in particular numerous shellings, dense mining of the territory of Ukraine by the occupiers, the blowing up of the Kakhovskaya HPP dam, the mass death of dolphins in the Black Sea, had a negative impact on the security situation in relation to the environment and caused a significant deterioration of the real current situation with ensuring the right to a safe life and health of the environment in Ukraine in the places of active hostilities, in the front-line areas and in the de-occupied territories, caused numerous destruction and fires, in particular, forest fires, as a result of shelling by the occupiers, damage and destruction of numerous infrastructure and industrial facilities capacities of business entities, made it impossible to implement proper and effective nature management in numerous communities of Ukraine.

It has been established that the method of administrative and legal ensuring of the right to an environment safe for life and health in Ukraine is an ordered and interconnected system of techniques and methods of practical implementation of tasks and functions in the activities of the relevant authorized public authorities and their officials. Other authorized subjects in order to ensure the right to an environment safe for life and health in Ukraine.

Key words: *administrative and legal ensuring, environment, human rights, system of administrative and legal provision, the right to an environment safe for life and health, ensuring the right to an environment safe for life and health.*